

Tillsyn av egenkontrollplan, personalens anmälningsskyldighet och offentliggörande av väntetider inom kommunal äldreomsorg

Beslut

ÅMHM uppmärksamgör med stöd av landskapslag¹ om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland 10 § äldreomsorgen i Sottunga kommun på skyldigheten att upprätta en egenkontrollplan innehållande rutiner för personalens anmälningsskyldighet i enlighet med 47 och 48 §§ i landskapslag² om socialvård.

Ärende som behandlas

ÅMHM initierade 17.09.2021 ett tillsynsärende, med stöd av 7 § i landskapslag om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland med fokus på den kommunala äldreomsorgen och efterlevnaden av de lagstadgade kraven på egenkontroll och personalens anmälningsskyldighet utifrån 47 och 48 §§ i landskapslag om socialvård samt kraven om offentliggörandet av väntetider enligt 23 § i äldrelagen³.

Inbegärda utlåtanden och utredningar

ÅMHM har begärt äldreomsorgen i Sottunga att ge sitt svar genom en webbaserad enkät som fanns tillgänglig på undersökningsplattformen Webropol under mätperioden 17.09.2021-04.10.2021. Socialsekreteraren i Sottunga har under ovanstående mätperiod till ÅMHM inkommit med sin redogörelse. I sin redogörelse uppger socialsekreteraren att äldreomsorgen inte har en egenkontrollplan och att det inte finns rutiner för personalens anmälningsskyldighet så som socialvårdslagen föreskriver. Det framkommer dock ur socialsekreterarens svar att äldreomsorgen använder ett avvikelserapportssystem. Personalen kan genom avvikelserapportssystemet skriftligen anmäla misstanke om klientrelaterade missförhållanden till ledningen. Socialsekreteraren beskriver inte närmare hur dessa rutiner är utformade eller huruvida dessa rutiner omfattar alla yrkesgrupper inom kommunens äldreomsorg. Äldreomsorgen i Sottunga samlar regelbundet in åsikter om verksamheten genom anhörigsamtal, personalmöten och vid uppdatering av klientens vårdplan. Socialsekreteraren uppger att anvisningarna för anmälningsskyldigheten kommer

¹ Landskapslag (ÅFS 2020:13) om socialvårdens tillsyn och förvaltning på Åland

² Landskapslag (ÅFS 2020:12) om socialvård

³ Äldrelag (ÅFS 2020:9) för Åland

att ingå i egenkontrollplanen då den är färdigställd. Sottunga offentliggör väntetiden till äldreomsorgen på kommunens hemsida.

Juridiska utgångspunkter

Enligt landskapslag om socialvård 47 § ska en verksamhetsenhet inom socialvården eller annan aktör som ansvarar för den samlade verksamheten göra upp en plan för egenkontroll för att säkerställa socialvårdens kvalitet, säkerhet och ändamålsenlighet. Planen ska vara offentligt framlagd, förverkligandet av den ska följas upp regelbundet och verksamheten utvecklas utifrån den respons som regelbundet samlas in från klienterna och verksamhetens personal. Närmare bestämmelser om innehållet i samt utarbetandet och uppföljningen av planen för egenkontroll kan utfärdas genom landskapsförordning.

Enligt landskapslag om socialvård 48 § ska personer som ingår i socialvårdens personal eller arbetar med motsvarande uppgifter i ett uppdragsförhållande eller som självständiga yrkesutövare agera så att den socialservice som ges till klienten är av god kvalitet. En person som avses ovan i 1 mom. ska utan dröjsmål meddela den person som ansvarar för verksamheten om han eller hon vid skötsel av sina arbetsuppgifter lägger märke till eller får kännedom om ett missförhållande eller en uppenbar risk för ett missförhållande vid tillhandahållandet av socialvård för klienten. Den person som tar emot en anmälan ska anmäla ärendet till den ledande tjänsteinnehavaren inom kommunens socialvård. Anmälan ska göras trots sekretessbestämmelserna. Kommunen och en privat serviceproducent ska informera sin personal om anmälningsskyldigheten och omständigheterna i anslutning till tillämpningen av den. Anvisningar för förfaringssättet vid tillämpningen av anmälningsskyldigheten ska ingå i den plan för egenkontroll som avses i 47 §. Den person som gjort anmälan får inte bli föremål för negativa motåtgärder till följd av anmälan.

Enligt äldre lag 23 § ska kommunen på sin hemsida och i det informationsblad som distribueras till alla hushåll i kommunen offentliggöra uppgifter om uppskattad väntetid till kommunens socialservice. Uppgifterna ska uppdateras åtminstone en gång per halvår.

ÅMHM:s bedömning och motivering

ÅMHM konstaterar att äldreomsorgen i Sottunga saknar en egenkontrollplan utgående från socialvårdslagens bestämmelser. ÅMHM kan konstatera att enligt socialvårdslagen är planen för egenkontroll ett obligatoriskt lagkrav. Dessutom stadgas det i lagens övergångsbestämmelser att åtgärder får vidtas innan lagen träder i kraft. Utgående från denna motivering och med stöd av landskapslag om socialvårdens förvaltning och tillsyn leder ärendet på denna punkt till ett uppmärksamgörande.

ÅMHM konstaterar att äldreomsorgen i Sottunga saknar rutiner i enlighet med socialvårdslagen för personalens anmälningsskyldighet. Rutiner för personalens anmälningsskyldighet ska enligt socialvårdslagen ingå i egenkontrollplanen som äldreomsorgen har under bearbetning i sitt pågående utvecklingsarbete. Likaså på denna punkt som ovan gäller lagens övergångsbestämmelser. Utgående från denna motivering leder ärendet även på denna punkt till ett uppmärksamgörande.

ÅMHM konstaterar vidare att Sottunga delvis uppfyller äldrelagen om att offentliggöra äldreomsorgens väntetider genom att regelbundet avisera om detta på sin hemsida. Lagen föreskriver att väntetiden skall offentliggöras både på kommunens hemsida och på kommunens informationsblad. ÅMHM:s enkät frågar inte efter huruvida enskilda kommuner har ett informationsblad. Med denna motivering konstaterar ÅMHM således att Sottunga kommun delvis uppfyller bestämmelsen i äldrelagen genom att offentliggöra äldreomsorgens väntetider på sin hemsida men att Sottunga också enligt lag ska offentliggöra denna uppgift på sitt eventuella informationsblad. Ärendet föranleder således inga myndighetsåtgärder på denna punkt.

Besvär

I enlighet med 10 § i landskapslag om socialvårdens förvaltning och tillsyn kan inte ändring i detta beslut sökas genom besvär.

Beslutet justeras omedelbart.

För Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Susanne Perander
Myndighetschef
Beslutande

Maria Erikson
Social- och hälsovårdsinspektör
Föredragande

Bilaga: Projektrapport Äldreomsorg 2021